

Atomberedskap – sentral og regional organisering

Kgl. res av 23. august 2013



Statens strålevern
Norwegian Radiation Protection Authority

Referanse:

Atomberedskap – Sentral og regional organisering. Kgl.res av 23. august 2013.
StrålevernHefte 31. Østerås: Statens strålevern, 2013.

Emneord:

Kgl.res. av 23. august 2013, atomberedskap, Kriseutvalget.

Resymé:

Heftet har utgangspunkt i Kgl.res av 23. august 2013, med mandat og fullmakter. Heftet beskriver beredskapsorganisasjonen slik den er organisert i dag.

Reference:

Norwegian Nuclear Emergency Response Organisation. Central and regional organisation. Kgl. res. of 23. August 2013.
StrålevernHefte 31. Østerås: Norwegian Radiation Protection Authority, 2013. Language: Norwegian.

Key words:

Crisis committee for nuclear preparedness, nuclear emergency.

Abstract:

This booklet describes the Norwegian Nuclear Emergency Response Organisation and the organisation's commission and authorization.

Utgitt 2013-12-31.

20 sider.

Opplag: 1000

Trykk: 07 Media

Dette heftet erstatter StrålevernHefte 29.

Bestilles fra:

Statens strålevern, Postboks 55, 1332 Østerås.

Telefon 67 16 25 00, telefax 67 14 74 07.

e-post: nrpa@nrpa.no

www.nrpa.no

ISSN 0804-4929

Atomberedskap – sentral og regional organisering

Kongelig resolusjon av 23. august 2013

Statens strålevern

Norwegian Radiation
Protection Authority
Østerås, 2013

Forord

Kriseutvalget for atomberedskap erfarte i mars 2011 at behovet for krisehåndtering i vår del av verden er tilstede, selv om en atomulykke skjer så langt borte som i Japan (Fukushima-ulykken). De senere år har Kriseutvalget utarbeidet en ny omfattende trusselvurdering (StrålevernRapport 2008:11). I tillegg til hendelser og ulykker med direkte konsekvenser for Norge, inkluderer trusselvurderingen også ulykker som skjer langt borte, men som likevel utfordrer norske myndigheter fordi norske borgere og norske interesser blir berørt. Trusselvurderingen er fulgt opp med en egen vurdering av roller og ansvar i atomberedskapen (Strålevernrapport 2012:5). Begge de omtalte rapportene er behandlet i Regjeringen. Regjeringsbehandlingen formulerte 6 dimensjonerende scenarier som grunnlag for planverk, og påpekte det sektorvise ansvaret for atomberedskapen og behovet for godt tverrsektorielt samvirke.

Kgl. res. av 17. februar 2006 er oppdatert for å ivareta nye erfaringer. Utenriksdepartementet og Kystverket er nye medlemmer av Kriseutvalget for atomberedskap. En forkortet utgave av foredraget til kongelig resolusjon er gjengitt i dette heftet. Mandatet for atomberedskapen og delegasjon av Kongens myndighet til Kriseutvalget fremgår i sin helhet som besluttet av Kongen i statsråd. I tillegg har vi lagt inn et organisasjonskart som viser hvilke aktører som samarbeider innen atomberedskap i Norge.

Kgl. res av 23.august 2013 gjøres også gjeldende for Svalbard og Jan Mayen. Den trådte i kraft 1. september 2013.

Innhold

1	Innledning	7
2	Mandat for og sammensetning av Kriseutvalget for atomberedskap med rådgivere, samt mandat for Fylkesmannen	9
2.1	Innledning	9
2.2	Kriseutvalget for atomberedskap	10
2.3	Kriseutvalgets rådgivere	11
2.4	Kriseutvalgets og rådgivernes arbeidsmåte	11
	2.4.1 <i>I akutfasen av en hendelse</i>	11
	2.4.2 <i>I senfasen av en hendelse</i>	12
	2.4.3 <i>I det løpende beredskapsarbeidet</i>	12
2.5	Innkalling av Kriseutvalget og rådgiverne	13
2.6	Kriseutvalgets sekretariat – oppgaver	13
2.7	Operasjonssentral	15
2.8	Administrativ tilhørighet	15
2.9	Fylkesmannen	15
2.10	Ikrafttredelse	15
3	Delegasjon av Kongens myndighet etter strålevernlovens § 16, annet ledd til Kriseutvalget for atomberedskap	16
3.1	Innledning	16
3.2	Tidlig og deretter løpende beskrivelse av situasjonen	17
3.3	Prognoser for utvikling av situasjonen, stråledoser og risiko	17
3.4	Tiltak i akutt fase	17
3.5	Informasjon om hendelsen, konsekvenser og tiltak	18
3.6	Ikrafttredelse	18
4	Atomberedskapsorganisasjonen	19

1 Innledning

Atomberedskapen ble første gang etablert ved kgl.res. av 12. mars 1993 om atomulykkeberedskap og senere videreført uten større endringer ved kgl.res. av 26. juni 1998 og 17. februar 2006. Denne kgl. res. erstatter kgl.res. av 17. februar 2006 om Atomberedskap – sentral og regional organisering.

Den gjeldende organiseringen, med et eget Kriseutvalg for atomberedskap under ledelse av og med sekretariat fra Statens strålevern og med rådgivere for Kriseutvalget, ble bekreftet av Regjeringen i 2010 i forbindelse med framlegget og forankringen av en ny trusselvurdering på atomområdet. I den forbindelse ble det fastsatt seks dimensjonerende scenarier for atomberedskapen, som den forutsettes å håndtere. Atomberedskapen er også beskrevet i Meld. St. 29 (2011-2012). Her understrekes spesielt samvirkeprinsippet i tillegg til de øvrige beredskapsprinsippene. Samvirke er et prinsipp som har ligget til grunn for organiseringen av atomberedskap siden etableringen, sammen med de øvrige generelle beredskapsprinsipper.

Kriseutvalget for atomberedskap ga i 2012 ut rapporten «Roller, ansvar, krisehåndtering og utfordringer i norsk atomberedskap», som en oppfølging av den nye trusselvurderingen. Opplegget for oppfølgingen av denne rapporten ble forankret i regjeringen ved regjeringsbehandling vinteren 2013. I Meld. St. 21 (2012-2013) legges også fram viktige beredskapstiltak og en overordnet strategi mot terror. Kriseutvalget for atomberedskap har ressurser som kan være viktige i arbeidet med å forebygge og redusere konsekvensene av terrorhandlinger, i tråd med den foreslåtte strategien.

Kgl. res. av 15. juni 2012 «Instruks for departementenes arbeid med samfunnsikkerhet, Justis- og beredskapsdepartementets samordningsrolle, tilsynsfunksjon og sentral krisehåndtering» vil også være aktuell ved en atomhendelse. Tre sentrale elementer inngår i denne instruksen – ansvar for krisekoordinering i lederdepartementet, krisekoordinering gjennom Kriserådet og Krisestøtteenhetens (KSE) bistand med støttefunksjoner til lederdepartementet og Kriserådet.

Følgende endringer har blitt gjort siden forrige kgl. res om norsk atomberedskap:

- Utenriksdepartementet og Kystverket har blitt tatt opp som nye medlemmer av Kriseutvalget,
- Forbeholdene om at tiltak med hjemmel i politiloven kun kan gjennomføres med tilslutning fra Justis- og beredskapsdepartementet har blitt tatt ut av resolusjonen, da de ikke lenger stemmer overens med gjeldende myndighetsroller,
- Kriseutvalgets ressurser kan ved behov nyttiggjøres i arbeidet med å avdekke og avverge terrorhandlinger,

-
- Omtalen av informasjonsberedskapen ved en atomhendelse har blitt oppdatert slik at den bedre gjenspeiler organiseringen av informasjonsberedskap ved kriser,
 - det har blitt presisert at Statens strålevern som leder for Kriseutvalget ved behov har myndighet til å fatte vedtak inntil KU er samlet.

Kriseutvalgets myndighet til å gi pålegg om nærmere spesifiserte tiltak i akutfasen av en atomhendelse, jf. strålevernloven § 16 annet og tredje ledd, videreføres i denne kgl.res. Organiseringen av den nasjonale atomberedskapen opprettholdes, både på sentralt og regionalt nivå. Kriseutvalget (KU) utvides imidlertid med representanter fra Utenriksdepartementet og Kystverket. Begrunnelsene for dette er det redegjort for i de følgende avsnitt.

En atomhendelse i utlandet vil som regel påvirke nordmenn og norske interesser. Videre vil den kunne ha implikasjoner for norske borgere som reiser til og fra områder i eller i nærheten av hendelsen. Dette tilsier en tett og løpende dialog med Utenriksdepartementet, som best kan oppnås ved at Utenriks-departementet er representert i Kriseutvalget. Behovet for å ha Utenriks-departementet representert i KU har blitt særlig tydelig gjennom vår nasjonale håndtering av Fukushima-ulykken i mars 2011. Ulykken understreket behovet for nærmere kontakt og dialog mellom Kriseutvalget og Utenriksdepartementet.

Behovet for å ha Kystverket representert i KU har blitt særlig aktualisert etter at antallet transporter av radioaktivt materiale og ferdsel av sivile reaktordrevne fartøyer langs norskekysten har økt i løpet av de senere årene. Kystverket ivaretar dessuten statens ansvar for beredskap mot all annen akutt forurensning enn radioaktiv forurensning. Kystverket har som oppgave å forebygge og identifisere akutt forurensning og påse at ansvarlig forurenser eller kommune iverksetter nødvendige tiltak, når akutt forurensning inntreffer. Etter at forurensningsloven ble gjort gjeldende for radioaktiv forurensning fra 2011, er Statens strålevern gitt tilsvarende oppgaver og den samme myndighet etter forurensningsloven når det gjelder tiltak mot akutt radioaktiv forurensning. Det er derfor avgjørende å sikre god og effektiv håndtering av hendelsen, som kan medføre både radioaktiv forurensning og annen forurensning, og det vil gi en langt bedre koordinering mot Kystverket med en representasjon i KU.

Endringene ble gjort gjeldende fra 1. september 2013.

2 Mandat for og sammensetning av Kriseutvalget for atomberedskap med rådgivere, samt mandat for Fylkesmannen

2.1 Innledning

Beredskapsorganisasjonen består av Kriseutvalget for atomberedskap, Kriseutvalgets rådgivere, Kriseutvalgets sekretariat, samt Fylkesmannen som Kriseutvalgets regionale ledd.

Atomberedskapsorganisasjonen er opprettet for å stille ekspertise til rådighet for å håndtere atomhendelser og for å sørge for hurtig iverksettelse av tiltak for å beskytte liv, helse, miljø og andre viktige samfunnsinteresser. Atomhendelser omfatter både ulykker og hendelser som følge av tilsiktede handlinger i fredstid, ved sikkerhetspolitiske kriser og ved væpnet konflikt.

Dersom det foreligger en atomhendelse eller når en atomhendelse ikke kan utelukkes, og denne kan ramme Norge eller berøre norske interesser, skal Kriseutvalget for atomberedskap sørge for koordinert innsats og informasjon. I akutfasen av en atomhendelse har Kriseutvalget myndighet til å gi pålegg om nærmere fastsatte tiltak.

Kriseutvalget har i tillegg oppgaver i det løpende beredskapsarbeidet og skal fungere som rådgiver for myndighetene i senfasen av en atomhendelse.

Kriseutvalgets rådgivere skal ha oppgaver både i det løpende beredskapsarbeidet og i forbindelse med håndteringen av en atomhendelse.

Kriseutvalgets mandat omfatter også hendelser som finner sted utenfor Norge og som ikke har direkte konsekvenser på norsk territorium, dersom hendelsen berører nordmenn eller norske interesser. Kriseutvalgets mandat og fullmakter, jf. vedlegg II, gjelder så langt de passer for slike hendelser.

Departementene har i samsvar med sektorprinsippet ansvaret for at beredskapen innen egen sektor er tilfredsstillende og koordinert med øvrige sektorer. Ved eventuelle atomhendelser har de enkelte departementer/fag-myndigheter ansvaret for tiltak hvor fullmaktene ikke er lagt til Kriseutvalget. De aktuelle departementenes samarbeid i det løpende beredskapsarbeidet organiseres gjennom Embetsgruppen for koordinering av atomberedskapen, som ledes av Helse- og omsorgsdepartementet.

Fylkesmannen har ansvar for koordinering av beredskapen på regionalt nivå.

På sentralt nivå skal Kriseutvalget umiddelbart varsle Helse- og omsorgsdepartementet, andre berørte departementer og Statsministerens kontor om alvorlige atomhendelser. Kriserådet ivaretar koordinering på departementsnivå gjennom lederdepartementet.

2.2 Kriseutvalget for atomberedskap

Følgende etater skal oppnevne en representant med vararepresentant til Kriseutvalget for atomberedskap:

- Statens strålevern
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
- Forsvaret
- Helsedirektoratet
- Kystverket
- Mattilsynet
- Politidirektoratet
- Utenriksdepartementet

Representantene skal utpekes blant lederne i etatene.

Kriseutvalget for atomberedskap ledes av direktøren ved Statens strålevern. Lederen kommer i tillegg til det ordinære medlem fra denne etaten.

Kriseutvalget for atomberedskap har i akutfasen av en atomhendelse fullmakt til å fatte beslutninger og gi pålegg om nærmere fastsatte tiltak i henhold til strålevernloven § 16 annet ledd. Disse tiltakene er nærmere presisert i vedlegg II om fullmakter i akutfasen av en atomhendelse. Der hvor situasjonen og tiden tillater det, skal Kriseutvalget ta kontakt med ansvarlige fagdepartementer med sikte på å informere og drøfte beslutninger som bør fattes. Kriseutvalget avgjør selv om situasjonen og tiden muliggjør drøfting med departementene. Tiltak som berører militære forhold og operasjoner, skal alltid klareres med Forsvarsdepartementet. Kriseutvalget har plikt til å gi ansvarlige departementer melding om beslutninger og pålegg om tiltak.

Kriseutvalget kan i akutfasen av en atomhendelse benytte sine fullmakter så lenge de finner det nødvendig for å beskytte liv, helse, miljø eller andre viktige samfunnsinteresser.

2.3 Kriseutvalgets rådgivere

Følgende institusjoner peker ut rådgivere med vararepresentanter:

- Bioforsk
- Fiskeridirektoratet
- Forsvarets forskningsinstitutt
- Havforskningsinstituttet
- Institutt for energiteknikk
- Meteorologisk institutt
- Miljødirektoratet
- Nasjonalt folkehelseinstitutt
- Norges geologiske undersøkelse
- Norsk polarinstitutt
- Oslo universitetssykehus HF Ullevål sykehus
- Universitetet for miljø- og biovitenskap
- Veterinærinstituttet.

Det kan fremmes forslag til endringer i sammensetningen av Kriseutvalgets rådgivere for eksempel på bakgrunn av nye erfaringer, organisasjonsmessige endringer i den sivile beredskap og/eller endringer i trusselbildet. Forslag kan fremmes av de representerte institusjoner eller av de berørte departementer. Forslag behandles i Kriseutvalget og fremmes overfor Helse- og omsorgsdepartementet, som fatter vedtak etter samråd med andre berørte departementer.

For øvrig kan Kriseutvalget etter behov knytte til seg rådgivere fra andre etater eller institusjoner når situasjonen tilsier det.

2.4 Kriseutvalgets og rådgivernes arbeidsmåte

2.4.1 I akutfasen av en hendelse

Kriseutvalget skal med støtte fra rådgiverne:

- gi samordnede pålegg i henhold til strålevernloven § 16 annet ledd med sikte på å beskytte liv, helse, miljø og andre viktige samfunnsinteresser,
- innhente og bearbeide informasjon og måledata, om nødvendig gjennom pålegg til private og offentlige virksomheter, for å utarbeide en best mulig oversikt over situasjonen, samt prognoser for hvordan situasjonen vil utvikle seg, og

-
- sørge for samordnet informasjon til myndigheter, publikum og medier (jf. pkt. 6.5).

Myndigheter med ansvar for oppfølging av de beslutninger som er fattet, rapporterer om sin gjennomføring til Kriseutvalget. Berørte myndigheter, som har relevant informasjon om situasjonen på sine respektive områder, skal uten unødig opphold formidle denne til Kriseutvalget.

2.4.2 I senfasen av en hendelse

I senfasen skal Kriseutvalget støttet av rådgiverne gi faglig koordinerte råd angående mer langsiktige tiltak, for eksempel ytterligere planmessige målinger og restriksjoner i produksjon og omsetning av matvarer. Det kan i denne fasen være aktuelt å sammenkalle relevante myndigheter til konferanser der tiltakene kan samordnes.

2.4.3 I det løpende beredskapsarbeidet

Kriseutvalget og rådgiverne skal

- ta initiativ med sikte på å få bygget opp, vedlikeholdt og koordinert beredskapsorganisasjonen, materiell og tjenester med sikte på en mest mulig effektiv innsats ved en atomhendelse
- holde kontakt med ansvarlige myndigheter på alle nivåer, bistå med informasjon og råd i forbindelse med beredskapsspørsmål,
- tjene som forum for løpende gjensidig informasjonsutveksling mellom medlemsetatene og -institusjonene,
- holde løpende oversikt over det aktuelle trusselbildet,
- bistå med å forebygge og redusere konsekvensene av terrorhandlinger gjennom å legge til rette for at atomberedskapens ressurser, herunder målerressurser, kan mobiliseres, og
- avholde øvelser, eventuelt i samarbeid med andre organer.

I det løpende beredskapsarbeidet innkaller lederen av Kriseutvalget medlemmene av Kriseutvalget, rådgiverne og fylkesmenn til møter eller øvelser etter behov.

Kriseutvalget skal holdes løpende orientert om de forberedelser som ansvarlige myndigheter gjør i forhold til å bygge opp og vedlikeholde sin egen beredskap.

Kriseutvalget har ansvaret for å utarbeide og vedlikeholde en beredskapsmanual med blant annet:

- beskrivelse av beredskapsnivåer med klare prosedyrer for varsling/innkalling av Kriseutvalget med rådgivere, ansvarlige myndigheter og andre impliserte,

-
- klare rutiner for samarbeid mellom Kriseutvalget, Kriseutvalgets sekretariat, Kriseutvalgets rådgivere og Fylkesmannen både ved atomhendelser og i det løpende beredskapsarbeidet,
 - beskrivelse av forpliktelser og ansvar i beredskapsarbeidet, samt oppgavefordeling mellom etatene/institusjonene, og
 - rutiner som sikrer at de berørte departementer raskt blir varslet og kontinuerlig holdes underrettet om krisens utvikling.

Den enkelte medlemsetat/-institusjon forutsettes å utarbeide beredskapsmanualer på eget område slik at de blir en del av et samordnet planverk.

2.5 Innkalling av Kriseutvalget og rådgiverne

Kriseutvalget benytter prinsippet om trinnvis beredskap. Lederen for Kriseutvalget bestemmer i samråd med Sekretariatet beredskapsnivået i en gitt situasjon.

Når en hendelse/mulig hendelse blir kjent, skal beredskapsorganisasjonen varsles i henhold til fastlagte prosedyrer.

Kriseutvalget innkalles når lederen eller et av medlemmene krever det. Lederen avgjør hvilke av Kriseutvalgets rådgivere som skal innkalles i tillegg. Kriseutvalget sitter samlet så lenge det finner det nødvendig. Det kan vedtas permisjoner etter behov.

Ved varsling og innkallingsordre skal Kriseutvalget møte umiddelbart og senest to timer etter varsling i Kriseutvalgets operasjonssentral, om ikke annet er oppgitt.

2.6 Kriseutvalgets sekretariat – oppgaver

Statens strålevern er sekretariat for Kriseutvalget.

Statens strålevern er nasjonalt og internasjonalt kontaktpunkt og skal som sekretariat kunne innkalle Kriseutvalget gjennom døgnkontinuerlige vaktordninger. Sekretariatet varsler Kriseutvalgets leder, medlemmer, rådgivere og ev. informasjonsmedarbeidere fra andre etater, samt fylkesmenn, departementer og andre aktuelle myndigheter eller virksomheter.

Ved hendelser som omfattes av Kriseutvalgets mandat, skal Sekretariatet:

- bistå Kriseutvalget med vurderinger,
- bistå institusjoner og myndigheter på alle nivåer ved aktuelle problemstillinger,
- håndtere mindre hendelser etter retningslinjer gitt av Kriseutvalget, og
- drifte operasjonslokalene med kommunikasjons- og datasystemer.

I det løpende beredskapsarbeidet skal Sekretariatet:

- tilrettelegge for virksomheten i Kriseutvalget,
- bistå med den praktiske gjennomføringen av Kriseutvalgets oppgaver,
- formidle informasjon,
- bistå institusjoner og myndigheter på alle nivåer ved aktuelle problemstillinger,
- representere det løpende beredskapsarbeidet og være et bindeledd for dette,
- tilrettelegge for og delta i øvelser, samt følge opp erfaringene fra slike øvelser.

Sekretariatet har ansvaret for at det etableres tilstrekkelige informasjons-ressurser for å håndtere hendelser innenfor Kriseutvalgets mandat. Sekretariatet skal søke samarbeid med andre etater og direktorater som har oppgaver innenfor informasjonsberedskap, med sikte på å samordne og koordinere informasjonsarbeidet innenfor ulike beredskapsområder.

Ved en akutt atomhendelse kan Kriseutvalget styrke Sekretariatets informasjonsarbeid ved å be om informasjonsfaglig bistand og få tilført ressurser fra den informasjonspoolen som er opprettet og som administreres av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Informasjonsheten skal under en akutt hendelse:

- bistå Kriseutvalget med å utarbeide kommunikasjonsstrategier tilpasset den aktuelle hendelsen,
- foreslå og iverksette kommunikasjonsiltak for Kriseutvalget i de ulike fasene av hendelsen, og
- bistå Kriseutvalget med formidling av koordinert informasjon til publikum og medier.

I det løpende arbeidet skal sekretariatet:

- bistå Kriseutvalget med å utarbeide informasjonsstrategier,
- delta i det løpende beredskapsarbeidet med å formidle informasjon,
- gjennomføre kompetansehevende tiltak,
- utarbeide standard informasjonsmateriale, og
- tilrettelegge for, delta i og bidra til læring fra øvelser.

Andre etater/institusjoner som er representert i Kriseutvalget / Kriseutvalgets rådgivere, involveres i dette arbeidet etter behov.

2.7 Operasjonssentral

Som operasjonssentral for Kriseutvalget benyttes lokaler som stilles til disposisjon av Statens strålevern.

Operasjonssentralen med kommunikasjons- og datasystemer bygges opp i samarbeid mellom Kriseutvalget, Statens strålevern og Helse- og omsorgsdepartementet. Sekretariatet ved Statens strålevern står for vedlikehold og drift av systemene.

2.8 Administrativ tilhørighet

Kriseutvalget ligger administrativt under Helse- og omsorgsdepartementet og tar opp spørsmål av administrativ, organisatorisk og økonomisk karakter med dette departementet. Helse- og omsorgsdepartementet skal holdes løpende orientert om alle forhold av betydning innen Kriseutvalgets ansvarsområde.

2.9 Fylkesmannen

Fylkesmannen skal etablere det nødvendige regionale forum for koordinering, der berørte etater deltar, og etablere et planverk for sin funksjon i atomberedskapen. Fylkesmannen skal medvirke til at de regionale og lokale etater som kommer inn under Fylkesmannens generelle koordinerings- og samordningsansvar, har etablert tilfredsstillende planer for atomhendelser som en del av et samordnet planverk og skal rapportere regelmessig om dette til Statens strålevern som sekretariat for Kriseutvalget.

Fylkesmannen skal sørge for koordinering og bidra til iverksettelse av samordnede tiltak regionalt og lokalt ved en atomhendelse. Dette gjelder både beskyttelsestiltak og formidling av informasjon til media og publikum. Tiltakene formidles normalt som oppdrag fra Kriseutvalget, og Fylkesmannen sørger for nødvendige tilpasninger og prioriteringer ut i fra regionale forhold. Fylkesmannen rapporterer tilbake til Kriseutvalget om gjennomføring.

Kriseutvalget bistår Fylkesmannen med nødvendig veiledning i forhold til ovennevnte oppgaver.

Fylkesmannen skal formidle til Kriseutvalget relevant informasjon fra regionen, som kan være av betydning for de beslutninger som treffes og tiltak som iverksettes.

2.10 Ikrafttredelse

Endringene gjøres gjeldende fra 1.september 2013.

3 Delegasjon av Kongens myndighet etter strålevernlovens § 16, annet ledd til Kriseutvalget for atomberedskap

3.1 Innledning

Kongens myndighet etter strålevernloven § 16 annet ledd delegeres til Kriseutvalget for atomberedskap. Dette innebærer at Kriseutvalget i akuttfasen av en atomulykke eller annen hendelse som kan innebære ioniserende stråling eller spredning av radioaktivitet, uten hinder av myndighetstildeling i andre lover, kan pålegge statlige og kommunale organer å gjennomføre evakuering, adgangsbegrensning til områder, samt tiltak knyttet til sikring av næringsmidler, herunder drikkevann og beskyttelse av dyr. Kriseutvalget kan dessuten pålegge private og offentlige virksomheter å gjennomføre analyser og innhente opplysninger for vurdering av situasjonen. Kriseutvalgets beslutninger om iverksetting av tiltak krever konsensus blant utvalgets medlemmer, og utvalgets medlemmer oppfordres til å medvirke til at det kan oppnås slik konsensus om tiltak. Strålevernet som leder av Kriseutvalget kan ved behov fatte beslutninger om tiltak på vegne av Kriseutvalget i tiden fra det foreligger kunnskap om en atomhendelse og til Kriseutvalget er samlet.

Opprettelsen av et eget Kriseutvalg legger forholdene til rette for optimal håndtering av en atomhendelse. I den innledende fasen vil rett tiltak til rett tid være avgjørende for effekten av tiltaket. Optimal håndtering av akutt fase krever:

- tidlig og deretter løpende beskrivelse av situasjonen,
- prognoser for utvikling av situasjoner, stråledoser og risiko,
- tiltak i akutt fase, og
- informasjon om hendelsen, konsekvenser og tiltak.

Kriseutvalget med rådgivere har oppgaver i forhold til alle disse punktene. Kriseutvalget skal, dersom tiden tillater det, informere og drøfte pålegg om tiltak med ansvarlig departement før iverksettelse. Tiltak som berører militære forhold og operasjoner, skal imidlertid alltid klareres med Forsvarsdepartementet.

Kriseutvalget skal kunne innhente informasjon og data om omfanget av hendelsen og kunne sette inn tiltak for å redusere konsekvenser i akutt fase. Disse fullmaktene skal legges til grunn ved utarbeidelse av detaljerte beredskapsmanualer og eventuelle samarbeidsavtaler. Det skal etableres veldefinerte beslutningskriterier så langt dette er mulig.

I det følgende gis en kort utdyping av de enkelte elementene i håndteringen av en akutt fase, sammen med de fullmakter Kriseutvalget skal ha.

3.2 Tidlig og deretter løpende beskrivelse av situasjonen

Kriseutvalget med rådgivere skal ved en atomhendelse fremskaffe relevant informasjon og data for å etablere et best mulig grunnlag for vurderinger og beslutninger. Dette inkluderer informasjon om

- ulykkessted/hendelse/utslippskilde,
- eventuelt utslippsomfang og sammensetning,
- meteorologiske forhold,
- radioaktive stoffer i luft og som nedfall på bakken,
- forurensning av matvarer, drikkevann og miljø, og
- andre relevante opplysninger.

Kriseutvalgets fullmakt til å innhente informasjon og data om en hendelse:

Kriseutvalget kan pålegge private og offentlige virksomheter, samt anmode Forsvaret om å utføre oppdrag, blant annet vedrørende:

- innhenting og analyse av informasjon og data,
- innhenting, transport og analyse av prøver, og
- overføring av informasjon og data til operasjonssentralen

3.3 Prognoser for utvikling av situasjonen, stråledoser og risiko

Kriseutvalget med rådgivere vil i nært samarbeid med Statens strålevern løpende utarbeide oppdaterte overslag over stråledoser til utsatte befolkningsgrupper og risikovurderinger i en akutt fase. Det vil videre bli utarbeidet prognoser for fremtidige doser og risiko.

Kriseutvalgets fullmakt til å innhente prognoser:

Kriseutvalget kan pålegge offentlige institusjoner og private virksomheter å utarbeide prognoser for situasjonsutvikling og konsekvenser på sitt område.

3.4 Tiltak i akutt fase

En rekke konsekvensreducerende tiltak vil, dersom de settes inn på et riktig tidspunkt, kunne redusere konsekvensene av en hendelse betydelig. Kriseutvalget må i akutt fase ha mulighet til, uten unødig opphold, å sette inn konsekvensreducerende og kostnadseffektive tiltak.

Kriseutvalgets fullmakt til å iverksette tiltak for å redusere konsekvensene av en hendelse:

Kriseutvalget kan for å beskytte liv, helse, miljø eller andre viktige samfunnsinteresser iverksette følgende konsekvensreducerende tiltak i akutt fase av en atomhendelse:

- pålegge sikring av områder som er eller kan bli sterkt forurenset, for eksempel i form av begrensning av tilgang og trafikk eller sikring og fjerning av radioaktive fragmenter,
- pålegge akutt evakuering av lokalsamfunn i tilfeller hvor utslippskilden, for eksempel lokal reaktor, havarett fartøy med reaktor eller fragmenter fra satellitt, utgjør en direkte trussel mot liv og helse lokalt,
- pålegge kortsiktige tiltak/restriksjoner i produksjonen av næringsmidler, for eksempel å holde husdyr inne eller å utsette innhøstning,
- pålegge/gi råd om rensing av forurensete personer,
- gi råd om opphold innendørs for publikum,
- gi råd om bruk av jodtabletter,
- gi kostholdsråd, for eksempel råd om å avstå fra konsum av visse forurensete næringsmidler, og
- gi råd om andre konsekvensreducerende tiltak, inkludert tiltak for å hindre eller redusere forurensing av miljøet.

Kriseutvalget påser at de tiltakene som er listet opp ovenfor, rettes til og formidles gjennom de etater i Kriseutvalget som innehar det aktuelle rettslige grunnlaget for gjennomføringen.

3.5 Informasjon om hendelsen, konsekvenser og tiltak

Kriseutvalget vil i en akutt fase være ansvarlig for koordinert informasjonsformidling til sentrale myndigheter, og i særlig grad til lederdepartementet, til samarbeidspartnere i inn- og utland, det krisehåndterende apparat i fylkene, media og allmennheten.

Lederen av Kriseutvalget avgjør i samråd med utvalgets medlemmer hvorvidt og når det er behov for å be om bistand fra samarbeidende etater for å styrke sekretariatets informasjonsenhet.

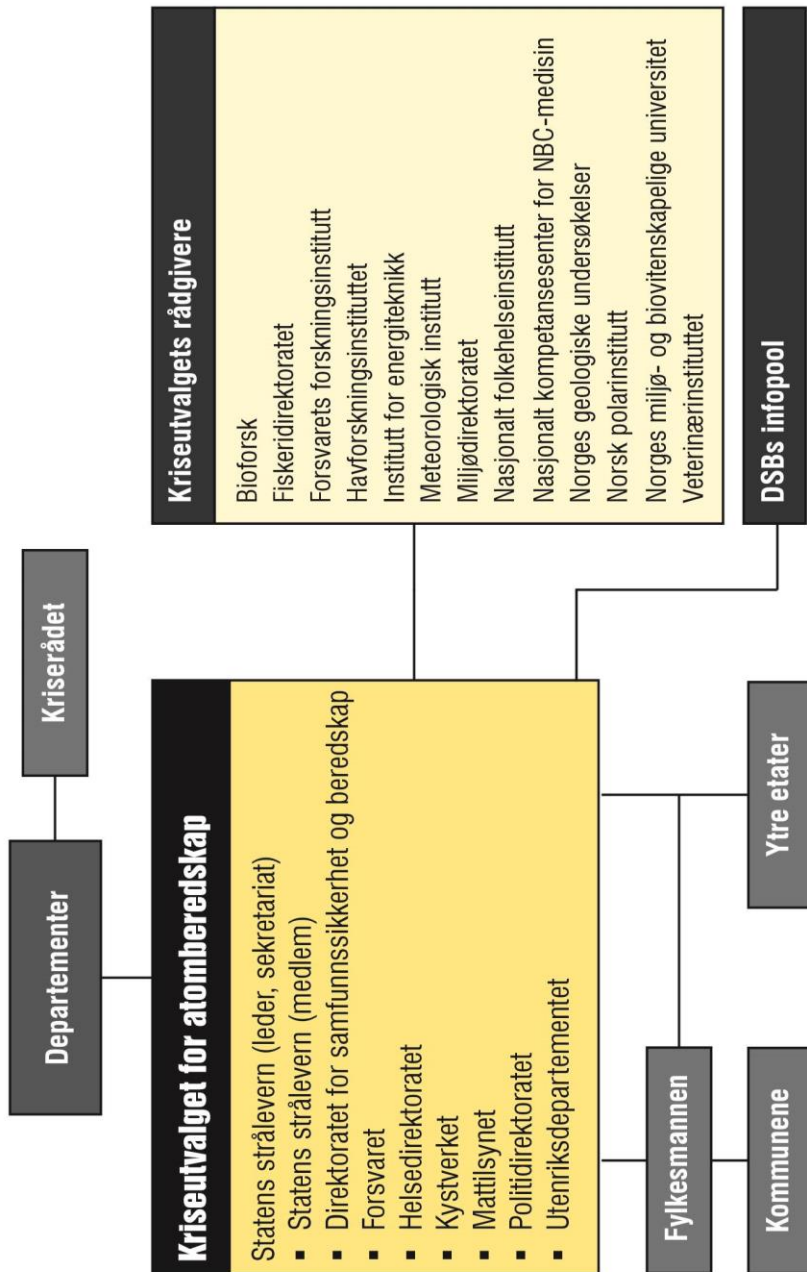
Kriseutvalgets fullmakt til informasjonsformidling:

Kriseutvalget bestemmer i en akutt fase innholdet i den informasjon som gis.

3.6 Ikrafttredelse

Endringene gjøres gjeldende fra 1.september 2013.

4 Atomberedskapsorganisasjonen





Statens strålevern
Norwegian Radiation Protection Authority

Postboks 55, 1332 Østerås
Telefon: 67 15 25 00
Telefaks: 67 14 74 07

www.nrpa.no